

Emekten yana program?

“Ortanın solu” çizgisinin 1965’te benimsenmesiyle birlikte CHP’nin “sosyal demokrat” bir kimlik kazandığını ileri sürenler olduğu gibi, yeterince “emekten yana” olamayışını bugün bile yeterince “sosyal demokrat” olamayışına bağlayanlar da bulunmaktadır. Kimlikçi siyasetlerden veya liberal sol veya sağdan bakanlar ise, CHP’nin Avrupa’nın sosyal demokratları kadar kimlik ve çevre politikalarına yer vermediği için sosyal demokrat olamadığını iddia etmekte ve CHP’yi daha fazla siyasal liberalizme çekmeye çalışmaktadırlar. Bunlar “boş laflar” olarak nitelendirilip geçilebilirdi; ama bu konuda kafaların karışık olmasının Türkiye siyaseti açısından bir olumluluğu bulunmamaktadır; ayrıca ileri sürülen görüşlerin bir kısmı bir gerçekliğe karşılık gelmektedir; kaldı ki Avrupa sosyal demokrasisinin iyice sağa savrulduğu ve eridiği koşulları yok saymanın da bir siyasi oportünitesi yoktur.

BAĞIMSIZLIK VE AYDINLANMA ÇİZGİLERİ

Bugün CHP’nin tarihi ilkelerini (yani altıoku) süzüp iki temel ilkeye indirgemek gerekseydi, bana göre bunlar bağımsızlık(çılık) ve aydınlanma(cılık) ilkeleri olurdu.

Bağımsızlık ilkesi çerçevesinde, (i) bugün ağırlıklı olarak bir yurtseverlik/vatanseverlik çizgisi olarak düşünülmesi gereken “milliyetçilik” ilkesini; (ii) ekonomik bağımsızlık olmadan siyasi bağımsızlığın olamayacağı düşünüldüğünde, her zaman bağımsız iktisat politikalarının araçlarından biri olabilecek “devletçilik” ilkesini; (iii) bağımsızlığı elde etmek ve korumanın dün olduğu gibi bugün de başlıbaşına devrimci bir duruş gerektirdiğinden hareketle “inkılapçılık/devrimcilik” ilkesini kapsamak gerekirdi.

Aydınlanma ilkesi, “laiklik” ilkesine sıkı sıkıya sarılmadan ayakta duramazdı. Laiklik ilkesini sahiplenmeden hiçbir aydınlanma hareketinin sonuca ulaşması mümkün değildir. Aydınlanma aynı zamanda despotizme karşı verilen mücadelenin tarihi eksenini olmak bakımından her türlü hanedanlığa ve otokratik iktidar yapılanmalarına karşı durmak, toplumun iktidarları denetleme hakkına sahip çıkmak, bunun için de genel oy hakkını ve “cumhuriyetçilik” ilkesini savunmak durumundadır. Bunu sadece Türkiye’deki bugünkü faşizan başkanlık sisteminden parlamenter sisteme geri dönüş olarak anlamamak veya onunla sınırlandırmamak şarttır.

Geriye “halkçılık” ilkesi kalıyor. Bunu yukardaki iki temel ilkeye birden içererek kapsamak belki mümkün olabilirdi. Ama geçen haftaki yazımızın izini sürerek bir adım daha atalım ve yukarıdaki iki ilkeye üçüncü bir ilke olarak “emekten yanalık” ilkesini ekleyelim. Esasen, “emek yanlılığı” kavramı -emek kavramı da dar ve geniş tanımlara sahip olmakla birlikte- “halkçılığa” göre çok daha net bir kavram olduğu için de tercih edilmelidir.

Böylece “halkçılık” teriminin tarihi olarak içerdiği “korporatizm” anlamından veya Batılı dillere çevrildiğinde karşımıza çıkan “popülizm” teriminin içerdiği anlam kaymalarından da kurtulmuş oluruz. Özellikle yabancı düşmanı milliyetçi sağ/faşist siyasi hareketleri tanımlamak için kullanılan “popülist” teriminin böylesine pejoratif bir anlamı haketmediğini, ayrıca faşizmin yükselişini sulandırıcı bir işlev gördüğünü, faşist hareketlere dosdoğru “faşist” demenin daha doğru olduğunu düşünüyor olmamıza karşın, bugünkü ideolojik kabulleri tamamen aşmanın şu an için kestirme bir yolunu göremiyoruz. Bu nedenle halkçılık=popülizm eşitlenmesinden kaçınmak istiyoruz.

Buna rağmen, “popülist” olarak damgalanmasından çekinmeksizin geniş emekçi kitlelerin lehine programlar hazırlanmasından da asla geri durulmamalıdır. İsterseniz buna sol-popülist program deyin (veya öyle denilsin), isterseniz emekçilerin/halkın programı deyin, neoliberal dayatmalara karşı mutlaka sol bir programın savunulması gerekir. Aksi durumda sağ ve sol siyasi hareketler arasında zaten hiçbir ayırım kalmazdı.

SOSYAL DEMOKRASİ NEREDE DURUYOR?

Avrupa’nın tarihi sosyal demokrat hareketlerine bakıldığında, şimdilik Corbyn liderliğindeki İngiliz İşçi Partisi bir nebze hariç, neoliberal programlara tamamen angaje olmuş, hatta bu programları iktidar sorumluluğu altında yürütmüş/yürütmekte olan partiler söz konusudur.

Kimlikçi politikalara savrulma, sosyal demokrat hareketleri yükselen yabancı düşmanı/ırkçı faşist hareketler karşısında daha savunmasız bir çizgiye getirirken, emekçi kesimler içindeki temsil güçlerini de hızla yitirmeye başlamışlardır. Emekçi kesimlerin sosyal demokrat hareketlerin tabanından ırkçı faşist partilerin tabanına doğru kaymalarında, sosyal demokratların sermaye sınıfı ideolojisi yanında hizalanmalarının ve bölüşüm ilişkilerinin emekçiler aleyhine bozulmasına seyirci kalmalarının hiçbir rolü olmadığı düşünülebilir mi?

Sosyal demokratların tarihi günahlarının sözünü bile etmiyoruz. Birinci Dünya Savaşı arifesinde savaş karşıtı bir çizgiyi koruyamamak en büyük ve ortak günahıdır. Sermayenin çıkarları uğruna patlatılan bu emperyalist paylaşım savaşına karşı barışçı bir çizgiyi savunamamak kadar temsil ettikleri emekçilerin milliyetçi hezeyanlara kapılmasını desteklemek gibi daha da ağır günahların aklanması zordur. Bazıları da, SPD gibi, Alman faşizminin yükselişinde müstesna bir rol oynamışlardır. (Bu konuda taze ve seçkin bir kaynak olarak Kemal Okuyan'ın Devrimin Gölgesinde: Berlin, Varşova, Ankara 1920 başlıklı kitabını öneririz).

Bu kötü tarihi sicilleri bir yana koysak bile, tek başına veya sağ partilerle ortaklaşa olarak kapitalizmin en sağ programı olan neoliberalizmi yönetmeye “başka seçenek yok” aldatmacasına katılarak talip olmak, bu programı çevre ülkelere dayatma politikalarını acımasızca sürdürmek, bu arada neo-kolonyalist / emperyalist savaş politikalarını doğrudan veya hegemon emperyalist gücün yedeğinde sürdürmenin gönüllüsü olmak gibi daha güncel “hasletlerini” görmezden gelmek mümkün değildir. Bu nedenlerle de Fransa’da, Almanya’da, İtalya’da, Yunanistan’da, kısmen İspanya’da geleneksel sosyal demokrat partiler çözülme veya gerileme eğilimi içindedirler. İngiltere’de İşçi Partisi’nin güç kaybı, sermayenin (parti içinden dâhil) tam saldırısı altındaki Corbyn tarafından tersine döndürülebilecek mi göreceğiz.

Kurtuluş Savaşı koşulları içinde kurulmuş, emperyalizme karşı askeri ve iktisadi bağımsızlık mücadelesi vermiş, aydınlanma mücadelesiyle tüm ezilen dünyaya örnek olmuş bir Partinin, kendi tarihi köklerini bir yana bırakarak “sosyal demokrat” etiketli Batılı siyasi partilerle aynı çizgide olduğunu savunması, tarih-dışı ve siyaset-dışı bir konumlanma olabilir ancak.

CHP’nin başka yere bakmasına, sürekli arayış içinde olmasına gerek yoktur. CHP, kendi tarihinde bugün dahi savunabileceği politik çizgiyi ve bugün dahi kullanabileceği politika araçlarını bulabilecektir. Bunun anlamı, geçmişteki yaşanmışlığı, örneğin 1930’ları yeniden inşa etmek saçmalığı değildir kuşkusuz. Oralardan süzülüp gelen ilkelerine basa basa yol almaktır: Yani siyasi ve iktisadi bağımsızlığı, aydınlanmayı/laikliği kararlı ve tutarlı bir biçimde savunmak ve bunlara emekten yana bir programla destek vermektir.

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/emekten-yana-program-271007